

Renovovaný VZLÚ TOM-8 převzal ředitel VHÚ Praha. Veřejnost letoun uvidí 25. dubna

20.4.2026 - | Vojenský historický ústav Praha

Téměř přesně po 70 letech od prvního zkušebního letu, byla dokončena náročná rekonstrukce prototypu československého cvičného letounu VZLÚ TOM-8 v dílnách LOM Praha. V pondělí 20. dubna zrenovovaný stroj oficiálně převzal ředitel Vojenského historického ústavu Praha, brigádní generál Aleš Knížek od ředitele státního podniku LOM PRAHA Jiřího Protivy. Při kompletní renovaci pracovníci provedli mimo jiné i motorovou zkoušku tohoto unikátního letadla. V článku se můžete podívat na video z ní. Stroj z poloviny 50. let, vyvinutý ve Výzkumném a zkušebním leteckém ústavu, se nikdy nedočkal sériové výroby. Stroj, zachráněný v 60. letech v havarijním stavu a opakovaně opravovaný, dnes po pečlivé práci odborníků doslova „povstal z trosek“. Přesvědčit se o tom můžete na vlastní oči v sobotu 25. dubna při slavnostním zahájení 58. návštěvnické sezony Leteckého muzea Kbely.

Dne 23. dubna uplyne 70 let od okamžiku, kdy se do vzduchu poprvé vznesl prototyp cvičného letounu VZLÚ TOM-8. Z letiště v Letňanech jej pilotoval zkušební pilot Ludovít Dobrovodský. Výročí této události připomíná nejen technický pokrok své doby, ale i ambice československého leteckého průmyslu, které však byly často limitovány politickými a hospodářskými okolnostmi.

Do sbírky Vojenského historického ústavu Praha se dochovalo pouze torzo tohoto letounu. Byl zachráněn z Dětské psychiatrické léčebny v Opařanech v červenci 1967. Ve velmi špatném stavu byl následně předán k opravě do VZLÚ Praha. První renovace byla dokončena v červenci 1968 a letoun byl poté až do roku 1972 vystavován v expozici Leteckého muzea Kbely.

V letech 1973 až 1978 na něm byla provedena generální oprava ve Vojenských leteckých opravárnách v Čáslavi. Při ní se však ztratil původní unikátní motor Praga M-208C i elektricky stavitelná vrtule V-421. Oba agregáty byly nahrazeny podobnými z letounu L-60 Brigádýr.

Nyní, 70 let od zkušebního letu, byl VZLÚ TOM-8 díky péči mechaniků a restaurátorů státního podniku LOM PRAHA navrácen do podoby blízké původnímu stavu. Při renovaci byl dokonce znovu oživen i jeho motor.

Podívejte se na video z motorové zkoušky:

https://www.youtube.com/watch?v=us-T2_M2pRE

„Jsem velice rád, že pro nás kolegové z LOM Praha dali dohromady tento stroj, který má pohnutý osud. Mám velkou radost, když ho vidím v celé kráse, a zvu všechny zájemce, aby se přišli podívat na zahájení již 58. návštěvnické sezony Leteckého muzea Kbely v sobotu 25. dubna,“ řekl při symbolickém přebírání klíčků od letadla ředitel VHÚ Praha brigádní generál Aleš Knížek.

Ředitel LOM PRAHA, s. p., Jiří Protiva uvedl, že je v takovýchto momentech obzvláště hrdý na své kolegy: „Je vidět, že jim záleží na tom, aby staré krásné stroje, které vyrobili naši předkové, opravili do co nejlepší podoby. Záleží jim na každém detailu. Jsme rádi, že se můžeme našimi kapacitami a umem podílet na záchraně historických unikátů, a těším se na další spolupráci s Vojenským historickým ústavem Praha i Leteckým muzeem Kbely.“

Historie letounu

Letoun TOM-8 vznikl v polovině 50. let ve Výzkumném a zkušebním leteckém ústavu v Praze-Letňanech pod vedením konstruktéra Ing. Karla Tomáše. Projekt reagoval na požadavek vojenské správy na moderní pokračovací cvičný letoun, který by v budoucnu nahradil stroje C-11. Konstrukčně šlo o dvoumístný celokovový dolnoplošník s přídovým podvozkem, určený pro pokročilý pilotní výcvik včetně akrobacie, navigace i základních bojových úkolů.

Zkušební provoz prokázal dobré letové vlastnosti letounu, jeho další vývoj však provázely problémy, především s pohonnou jednotkou. Do projektu navíc zasahovaly změny požadavků ze strany vojenské správy i celková reorganizace leteckého průmyslu. Přestože se uvažovalo o modernizované verzi a přípravě menší ověřovací série, vývoj se postupně opožďoval a prodražoval.

Zásadní zlom přinesla změna koncepce pilotního výcviku na přelomu 50. a 60. let, kdy bylo rozhodnuto upřednostnit výcvik na proudových letounech. Projekt TOM-8 tak byl kolem roku 1960 ukončen, aniž by se letoun dočkal sériové výroby.

Dochovaný prototyp se stal cenným dokladem jedné z neuskutečněných cest vývoje československého letectví. V průběhu desetiletí však jeho stav postupně degradoval, což vedlo k rozhodnutí o jeho komplexní renovaci, kterou provedli odborníci státního podniku LOM PRAHA ve spolupráci s Vojenským historickým ústavem Praha. Cílem bylo navrátit stroj co nejvěrněji do podoby z období jeho zkoušek ve VZLÚ.

<https://www.vhu.cz/renovovany-vzlu-tom-8-prevzal-reditel-vhu-praha-verejnost-letoun-uvidi-25-dubna>